

การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กรณีศึกษา: น้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

THE STUDY OF POTENTIAL OF ECO-TOURIST ATTRACTION:

A CASE STUDY OF THAN TO WATERFALL, THAN TO DISTRICT, YALA PROVINCE

บิสมึ บาฮี^{1*}, นูรีฮัน เจหนอ², อาเนรา สะมาแห³, นิสากินะห์ สามเมาะ⁴, อัชวานี ก็องนาง⁵

วรวาวุฒิ วรานันตกุล⁶, เจนตา แก้วไผ่⁷, และ อรวรรณ วรานันตกุล⁸

Bismee Bahee^{1*}, Nureehan Jehno², Aneera Samahae³, Nisakinah Samoh⁴, Aswanee Kenanga⁵

Warawut Waranantakul⁶, Jenta Kaewfai⁷ and Orawan Waranantakul⁸

^{1*, 2, 3, 4, 5, 6, 7} สาขาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา

⁸ สาขาการจัดการธุรกิจดิจิทัลและนวัตกรรม, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา

^{1*, 2, 3, 4, 5, 6, 7} Tourism Business Management, Yala Rajabhat University, Yala

⁸ Digital Business and Innovation Management Program, Yala Rajabhat University, Yala

Received: January 5, 2021, Revised: February 23, 2021, Accepted: February 24, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้ำตกธารโตกับการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว และ 3) เพื่อศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามและใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีค่าอยู่ในระดับมาก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ พบว่า ศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้ำตกธารโต ควรได้รับการพัฒนาใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ ศักยภาพทางธรรมชาติ การประชาสัมพันธ์เชิงรุก และความพร้อมของหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อรักษาและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพและความยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยว จังหวัดยะลา

*Corresponding author. Tel.: 098 703 1148

Email address: bismee.ba@yru.ac.th

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the opinions of tourists towards the potential of eco-tourist attraction of Than To Waterfall, Than To district, Yala Province 2) to investigate the relationship between the potential of ecotourism of Than To Waterfall and the revisited trips of the tourists, and 3) to study the potentials and the guidelines to develop ecotourism destination of Than To Waterfall. This study applied the concept of mixed method. The instruments were 5-point Likert scale questionnaire and the in-depth interview of community leader and government officers who are responsible for Than To ecotourism destination in order to determine the guidelines for ecotourism development. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results indicated four aspects of the tourists' opinions towards the potential of Than To ecotourism destination. The convenience to access tourist attraction was on high level. The facility in the ecotourism destination as well as the value and importance of ecotourism destination were on moderate level. Likewise, the local involvement was on moderate level. Furthermore, this study also found that the convenience to access tourist destination, the value and importance of tourism destination, and the local involvement had positive effects on the revisited trips of the tourists, indicating statistical significance at the 0.05. Regarding the development of ecotourism destination, there were three issues to concern: natural potential of the waterfall, proactive public relations, and readiness of the organization to maintain and improve the destination to be a qualified and sustainable ecotourism destination.

Keywords: Potential, Tourist attractions, Yala province

บทนำ

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ประกอบไปด้วยธุรกิจที่เชื่อมโยงเป็นลูกโซ่ ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ธุรกิจการขนส่ง และธุรกิจบริการ เป็นต้น ธุรกิจดังกล่าวเป็นธุรกิจที่ก่อให้เกิดรายได้สู่ท้องถิ่น (สำนักงานสถิติจังหวัดยะลา, ม.ป.ป.) ในปี พ.ศ. 2561 จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพิ่มขึ้น โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2-5% ในขณะที่รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นถึง 10% คิดเป็นมูลค่ารวม 7,000 ล้านบาท รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย มีสัดส่วน 70% ขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีสัดส่วน 30% ทั้งนี้จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่ติดกับประเทศมาเลเซีย ดังนั้น จึงมีกลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซียเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเพราะการเดินทางสะดวก รวมถึงการได้รับข่าวสารถึงสภาพความเป็นจริงพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่ามีความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยว (ประชาชาติธุรกิจ, 2561)

จังหวัดยะลาเป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจให้กับจังหวัดและชุมชน อาทิ อำเภอบางขัน และอำเภอรือเสาะ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา, ม.ป.ป.) น้ำตกธารโต ตั้งอยู่ที่ ตำบลถ้ำทะลุ อำเภอรือเสาะ จังหวัดยะลา เป็นน้ำตกที่มี 9 ชั้น แต่ละชั้นสูงประมาณ 20 เมตร มีสภาพเป็นป่าดงดิบชื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และน้ำตกธารโตเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่กำลังเติบโต ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มี

ความหลากหลายของระบบนิเวศและความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ รวมถึงมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาจัดกิจกรรม และศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติ (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2558)

อย่างไรก็ตาม เมื่อการท่องเที่ยวเจริญเติบโต ก็มีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำลายสภาพแวดล้อม จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อาทิ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาการบุกรุกทำลายแหล่งท่องเที่ยวและปัญหาขยะมูลฝอย โดยในปี พ.ศ. 2559 มีปริมาณขยะมูลฝอย 2,029 ตัน/วัน แบ่งเป็น จังหวัดนราธิวาส มีปริมาณขยะมูลฝอย 748 ตัน/วัน รองลงมา คือ จังหวัดปัตตานี มีปริมาณขยะมูลฝอย 648 ตัน/วัน และจังหวัดยะลา มีปริมาณขยะมูลฝอย 597 ตัน/วัน (แผนพัฒนาฯ กลุ่มจังหวัดชายแดนใต้, ม.ป.ป.) ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายและเสื่อมโทรมลงมาเรื่อย ๆ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542) ทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยลง ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดการท่องเที่ยวแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการจัดการและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในปี พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมามีแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 5% ต่อปี เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีความนิยมกิจกรรมผจญภัยมากขึ้น เช่น การปีนเขาและการปั่นจักรยาน นำมาสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวสมัยใหม่จะให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติมากขึ้น (ประชาชาติธุรกิจ, 2561) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มรายได้ เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวก็จะช่วยลดความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อดำรงชีพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน (วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์, 2559)

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: น้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา เพื่อให้เป็นสารสนเทศสำหรับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเหมาะสม และปลูกจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยว ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

จุดประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ น้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว น้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา
3. เพื่อศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ น้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องและให้ชุมชนท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

นวรรตน์ ไกรพานนท์ (2545) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (Nature Conservation) และมุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่น (Local Development) เป็นประการสำคัญ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงสถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวกิจกรรม วัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่นและสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจปรากฏใน

ลักษณะรูปธรรม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ชายหาด หรืออาจปรากฏในลักษณะนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้แต่สัมผัสได้ด้วยความรู้สึก เช่น ภาษา การละเล่น การแต่งกาย ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รุ่งราตรี อึ้งเจริญ และ ขวลิย์ ณ ถลาง (2560) การศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม 2) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านองค์ประกอบของพื้นที่ 4) ด้านความสะดวกในการเข้าถึงด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านความมีชื่อเสียงด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 6) ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว

จุฑามาศ กันตพลธิติมา (2559) เรื่องวิจัย ภาพลักษณ์และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ส่งผลต่อการกลับมาเยือนซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ส่งผลต่อการกลับมาเยือนซ้ำ มีทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านภาพลักษณ์ด้านการเป็นเมืองตากอากาศและแสงแดด 2) ด้านภาพลักษณ์ด้านอากาศร้อนและความแออัด 3) ด้านภาพลักษณ์ด้านการเมืองที่ทันสมัย 4) ด้านภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวยามราตรี 5) ด้านภาพลักษณ์ด้านความโรแมนติกและอาชญากรรม 6) ด้านภาพลักษณ์ด้านลบ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทัศนาศ ก่อเส้ง, อารยา ชินวรโกมล, และเลิศยศ เพ็ญอำนาจ (2557) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) ผลการศึกษา พบว่า การประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความต้องการของนักท่องเที่ยวในแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีระดับศักยภาพมาก พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวและอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาวเขาตันหยงมีความต้องการให้มีการพัฒนาในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลำปางหลวงรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกปัจจัย ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสถานที่พักผ่อน ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและด้านบริการเสริมอื่น ๆ โดยเฉพาะทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชุมชนที่น่าสนใจ มีการเดินทางที่สะดวกสบาย สามารถเลือกเดินทางได้หลากหลายรูปแบบ

พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา การจัดการบ้านโคกไคร จังหวัดพังงา พบว่า กลุ่มของการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร มีศักยภาพทางการจัดการใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) ด้านศักยภาพทางการบริการ และการให้บริการที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว 3) ด้านศักยภาพทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และ 4) ด้านศักยภาพทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้น ในการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลคนหนึ่งได้เดินทางไปอย่างแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรียนรู้ชื่นชมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาการปรับปรุง หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รวมถึงสิ่งที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่ามีความเพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ประกอบด้วย 4 ด้าน

ด้านที่ 1 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว คือ มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีป้ายชี้ทางที่ชัดเจน และสามารถใช้ยานพาหนะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ด้านที่ 2 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว คือ มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม มีห้องน้ำ มีถังขยะ และมีศาลานั่งพักผ่อน

ด้านที่ 3 คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงาม มีลักษณะเด่นในตัว มีความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ มีภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตดั้งเดิม

ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ประชาชนในท้องถิ่นมีการต้อนรับและบริการนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ

ศักยภาพการท่องเที่ยว ความพร้อมด้านแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในสถานที่นั้น ๆ (วิวัฒน์ชัย บุญยภัคดิ์, 2559) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสรุปได้เป็น 6 ลักษณะ คือ 1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิ และศาสนา บรรยากาศสภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต 2) ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง 3) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการ ระบบ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย 4) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว 5) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ข้อจำกัดทางด้านการบริการสาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลคนหนึ่งที่ได้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งแล้วเกิดความประทับใจจากการมาท่องเที่ยวได้รับการตอบสนอง อาทิ สถานที่ท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์ หรือมีความสวยงามทางธรรมชาติ เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจส่งผลให้นักท่องเที่ยวอยากกลับมาท่องเที่ยวซ้ำได้ในอนาคต

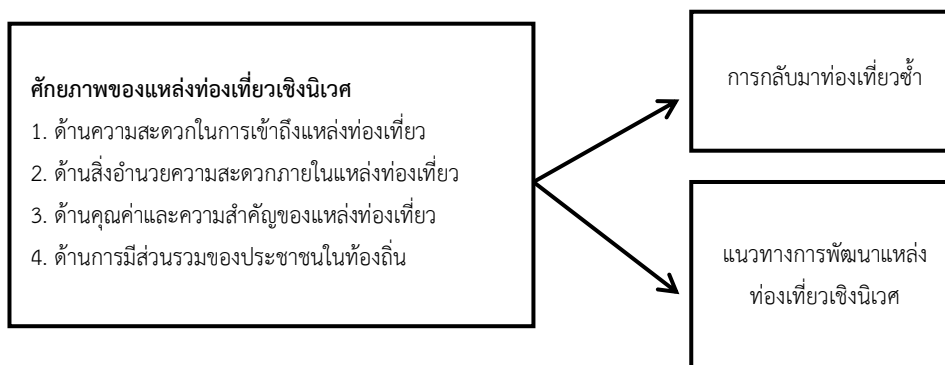
ทฤษฎีความพึงพอใจ

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2548) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึก หรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นไปในทางบวก หรือทางลบ นอกจากนี้ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ยังสามารถอธิบายโดยใช้ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1987) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ

1. ความต้องการด้านร่างกาย
2. ความต้องการความปลอดภัย
3. ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ
4. ความต้องการยอมรับนับถือจากผู้อื่น
5. ความต้องการความเป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเอง

ทั้งนี้ จากการศึกษาทฤษฎีความพึงพอใจ อธิบายได้ว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อความต้องการที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว หรือจากการมาท่องเที่ยวได้รับการตอบสนอง อาทิ สถานที่ท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์ หรือมีความสวยงามทางธรรมชาติ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองและเกิดความพึงพอใจ นักท่องเที่ยวก็จะเกิดการมาท่องเที่ยวซ้ำได้ในอนาคต

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัย การทดสอบอิทธิพลของศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวนำตกธารโต สามารถตั้งสมมติฐานได้ ดังนี้

สมมติฐาน 1 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว

สมมติฐาน 2 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว

สมมติฐาน 3 คุณค่า และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว

สมมติฐาน 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่น้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ระหว่างวันที่ 6 มีนาคม 2563 ถึง วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2563 จำนวน 400 คน โดยใช้สูตร (Yamane, 1973) และใช้เทคนิคการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสอบถาม ประเมินค่า 5 ระดับ ใช้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ น้ำตกธารโต แบบสอบถามพัฒนามาจากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดคำถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูล 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ลักษณะของการเดินทางมาท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว 4) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจะผ่านการตรวจสอบ แก้ไข ปรับภาษาเพื่อให้เกิดความชัดเจนเบื้องต้น และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์งานวิจัย (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วนำไปเก็บข้อมูลจำนวน 30 ชุด (Tryout) เพื่อตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยพบว่า ค่า Factor Loading และค่า Cronbach's Alpha มากกว่า 0.6 ถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับ (รุ่งราตรี อึ้งเจริญ และชวลีย์ ณ ถลาง, 2560) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ตัวแปร	Factor Loading	Cronbach's Alpha
ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	0.781 - 0.859	0.840
สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว	0.809 - 0.879	0.790
คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว	0.751 - 0.854	0.895
การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น	0.811 - 0.872	0.862
การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ	0.828 - 0.897	0.889

2. แบบสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึก

การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้พัฒนาจากการค้นคว้าตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดคำถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กับหน่วยงานภาครัฐ เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยได้เตรียมคำถามไว้บางส่วนก่อนการสัมภาษณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยนี้ ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย เพศ อายุ ที่อยู่ อาชีพ สถานภาพ และรายได้ วิเคราะห์ข้อมูล โดยแจกแจงความถี่และร้อยละ

1.2 ลักษณะของการเดินทางมาท่องเที่ยว วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และร้อยละ

1.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และร้อยละ

1.4 ความคิดเห็นต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 228 คน (ร้อยละ 57.0) อายุอยู่ในช่วง 15-19 ปี (ร้อยละ 46.3) พื้นที่อยู่จังหวัดยะลา (ร้อยละ 80.0) มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 85.8) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 89.0) และรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 86.0)

2. ลักษณะในการเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวที่น้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ดังนี้ การท่องเที่ยวคือเหตุผลที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาที่น้ำตกธารโต (ร้อยละ 71.3) นักท่องเที่ยวไม่เคยได้รับข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 78.5) ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่เคยได้รับข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ได้ข้อมูลมาจากคนรู้จักแนะนำ (ร้อยละ 13.3) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว จะใช้รถส่วนตัวและส่วนใหญ่เป็นรถจักรยานยนต์ (ร้อยละ 59.3) นอกจากนี้ จะเดินทางมากับกลุ่มเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96.5) ไม่มีแผนที่จะไปท่องเที่ยวอื่น (ร้อยละ 86.8) โดยใช้เวลาในการท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2 ชั่วโมง (ร้อยละ 57.0) และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในระหว่างท่องเที่ยวประมาณ 200 บาท (ร้อยละ 43.5)

3. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 97.3) 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่การวางแผนบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ร้อยละ 93.5) 3) นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะไม่ซื้อสินค้า หรือบริการที่ทำลายสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น สัตว์ป่าและโบราณวัตถุ (ร้อยละ 90.8) 4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้ตระหนักถึงการรักษาสภาพแวดล้อม (ร้อยละ 90.0) 5) นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ข้อแนะนำของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด (ร้อยละ 89.5) 6) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรควบคุมจำนวนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อป้องกันผลเสียที่จะเกิดตามมา ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 89.0) 7) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีป้ายสัญลักษณ์สื่อความหมายหรือฐานความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 86.0) 8) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก่อให้เกิดความรู้แก่นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 84.5) และ 9) การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องทำให้คนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการท่องเที่ยว (ร้อยละ 77.8)

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่น้ำตกธารโต 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว 3) คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว และ 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น้ำตกธารโต	$\bar{x}$	SD	ระดับ	ลำดับ
ความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.64	1.016	มาก	1
สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว	3.32	0.909	ปานกลาง	4
คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว	3.44	0.966	ปานกลาง	2
การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น	3.35	0.905	ปานกลาง	3
ภาพรวม	3.43	0.949	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น้ำตกธารโต จังหวัดยะลา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.43$, $SD=0.949$) โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายด้าน จากคะแนนมากไปน้อย พบว่า ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.64$, $SD=1.016$) คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับ

ปานกลาง ($\bar{X}$ =3.44, SD=0.966) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.35, SD=0.905) และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.32, SD=0.909) ตามลำดับ

ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก เพราะน้ำตกธารโตเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการ และพัฒนาด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างดี ทำให้มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกสบาย เช่น มีสภาพถนนที่ดี มียานพาหนะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีระยะทางที่ไม่ไกลจากถนนสายหลัก สามารถใช้ยานพาหนะ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยตรง มีป้ายชี้ทางสื่อความหมายในการบอกเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มีความชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ทศณา เกื้อแสง, อารยา ชินวรโกมล, และเลิศยศ เพื่ออำนาจ (2557) ศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีคะแนนศักยภาพอยู่ในระดับมาก คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว แหล่งท่องเที่ยวทั้งสองเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักทั่วไป มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ดี เช่น มีระยะทางไม่ไกลจากถนนสายหลัก สามารถใช้ยานพาหนะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้รถยนต์และรถจักรยานยนต์เข้าได้ถึงที่ จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกในการที่จะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกสบาย เช่น มีสภาพถนนที่ดี มียานพาหนะเข้าถึงแหล่ง มีระยะทางที่ไม่ไกลจากสายหลัก มีป้ายสื่อความหมายบอกทางที่ชัดเจน ย่อมทำให้แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นั้นมาก ตามธรรมชาติของมนุษย์ทุก ๆ คนมุ่งหวังแต่สิ่งดี ๆ เช่น เมื่อนักท่องเที่ยวได้เดินทางไปน้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา มีการบริการที่สะดวกและครบครันจึงทำให้ประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว ย่อมส่งผลให้นักท่องเที่ยวอยากกลับมาใช้บริการใหม่ซ้ำ แต่หากนักท่องเที่ยวไม่ได้รับอย่างหวัง คือ มีสิ่งอำนวยความสะดวกน้อย ย่อมส่งผลให้เกิดความพอใจน้อยลง ก็ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพน้อยลงเช่นกัน

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาที่ไม่ดีเท่าที่ควร เช่น ไม่มีร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่มมีจำนวนไม่เพียงพอ และไม่มีสถานที่พักผ่อน เช่น ศาลาในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวและขาดแคลนห้องน้ำที่เพียงพอสำหรับไว้บริการนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2560) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า มีคะแนนศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เพราะแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการอย่างเพียงพอ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยว

ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นรักษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนไว้ได้น้อย ส่วนใหญ่จะปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย ตามบริบทของสังคม ดังนั้น ต้องปลูกฝังให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดความประทับใจในการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ (ทศณา เกื้อแสง, อารยา ชินวรโกมล, และเลิศยศ เพื่ออำนาจ, 2557)

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นบางส่วนยังไม่ทราบว่าควรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืนกรณีศึกษา การจัดการบ้านโคกไคร จังหวัดพังงา พบว่า แหล่งท่องเที่ยวได้คะแนนศักยภาพปานกลาง เพราะท้องถิ่นไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น ควรสร้างการรับรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น หรือชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ร่วมกันในการบริหารจัดการ ตลอดจนการให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยมิตรไมตรี ส่งผลให้เกิดความประทับใจในการมาท่องเที่ยว

5. จากตารางที่ 3 แสดงอิทธิพลของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว นักทอธารโต พบว่า ศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\beta=0.089, p<0.05$) ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ($\beta=0.387, p<0.05$) และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ($\beta=0.322, p<0.05$) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ไม่พบอิทธิพลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ รุ่งราตรี อึ้งเจริญ และชวลี ญ กลาง (2560) ศึกษาเรื่อง การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสาครได้อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยอยู่ที่ร้อยละ 62 และเมื่อพิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด ในรูปคะแนนมาตรฐานที่สามารถทำนายความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความมีชื่อเสียงและด้านองค์ประกอบของพื้นที่ จึงได้สมการพยากรณ์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางในจังหวัดสมุทรสาคร จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าสมมติฐานที่ 1, 3 และ 4 ได้รับการยอมรับทางสถิติ และสามารถแสดงสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ} &= 0.089 (\text{ความสะดวกในการเข้าถึง}) + 0.387 (\text{คุณค่าและความสำคัญ}) \\ &+ 0.322 (\text{การมีส่วนร่วมของประชาชน}) \end{aligned}$$

ตารางที่ 3 อิทธิพลของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นักทอธารโต อำเภอนาทอง จังหวัดยะลา	การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ		t	P-Value
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.000	0.032	0.000	1.000
ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	0.089	0.045	1.986	0.048**
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว	0.078	0.046	1.701	0.090
ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว	0.387	0.051	7.533	0.000***
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น	0.322	0.046	6.992	0.000***

*** $p < 0.05$, ** $p < 0.05$, Adj $R^2 = 0.581$

6. ผลการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำตกธารโต โดยการวิเคราะห์ SWOT เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค แสดงในตารางที่ 4 เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำตกธารโต พบว่า

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำตกธารโต โดยการวิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> น้ำตกมี 9 ชั้น เป็น อัตลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่น มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ 	<ul style="list-style-type: none"> ขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างต่อเนื่อง ขาดการนำเสนอรูปแบบกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในน้ำตกธารโต 	<ul style="list-style-type: none"> นักท่องเที่ยวต่างชาติสามารถเข้าเดินทางมาได้ โดยใช้เวลาไม่นาน ประชาชนในชุมชนมีความต้องการพัฒนาและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา 	<ul style="list-style-type: none"> ขาดแคลนงบประมาณมาใช้ในการบริหารจัดการ ในการบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเสี่ยงต่อการเสื่อมโทรมได้ง่าย

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> เส้นทางการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวสะดวกสบายและเข้าถึงได้ง่าย 	<ul style="list-style-type: none"> สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ห้องน้ำ ศาลานั่งพักผ่อน และถึงขยะ ยังมีไม่เพียงพอและด้อยคุณภาพ ขาดการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง 		<ul style="list-style-type: none"> ยังไม่เป็นที่นิยมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างพื้นที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การไม่ตระหนักเรื่องการรักษาธรรมชาติของนักท่องเที่ยว

ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้ำตกธารโต จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและชุมชน พบว่า น้ำตกธารโตมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติ และมีกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ศึกษาระบบนิเวศ การพักผ่อนหย่อนใจ การชมทิวทัศน์ และการเล่นน้ำ กิจกรรมดังกล่าว สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ แต่ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้น คือ การไม่ตระหนักเรื่องการรักษาธรรมชาติของนักท่องเที่ยว เกิดการทิ้งขยะลงในน้ำตก ส่งผลให้ระบบนิเวศทางธรรมชาติถูกทำลาย ดังนั้น หากแหล่งท่องเที่ยวได้รับการบริหารจัดการเรื่องขยะอย่างเป็นระบบก็จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามและอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องสร้างการตระหนักรู้ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในแหล่งท่องเที่ยว ให้ความร่วมมือในการดูแลความสะอาด ทิ้งขยะลงถังและหลีกเลี่ยงกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งผลทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การก่อกองไฟ

ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์เชิงรุก พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้ำตกธารโตขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงรุก ทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก และนิยมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างพื้นที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้ำตกธารโตควรได้รับการพัฒนาด้านช่องทางประชาสัมพันธ์ ให้สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายให้ได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น อาทิ สื่อสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น Facebook, Instagram และ line เป็นต้น รวมทั้งเป็นช่องทางที่สามารถสร้างการรับรู้ให้เป็นที่รู้จักต่อสังคมวงกว้าง โดยไม่มีค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์

ด้านความพร้อมของหน่วยงานที่รับผิดชอบ จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการบริหารจัดการที่เพียงพอ เช่น อาคารที่รองรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเข้าค่ายพักแรม กิจกรรมล่หมาดที่รองรับนักท่องเที่ยวอิสลาม รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ห้องน้ำ ศาลาพักผ่อน และการรักษาความปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรคนและวัสดุอุปกรณ์กรณีเหตุฉุกเฉินที่เกิดกับนักท่องเที่ยว ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้ำตกธารโตควรเน้นหลักประสิทธิภาพในการดำเนินงานบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด จัดเรียงลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่ต้องดำเนินการให้สามารถอำนวยความสะดวก หรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้เหมาะสมที่สุด ขณะเดียวกันหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องติดตามการของงบประมาณ และการอนุมัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการเติบโตและความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้ำตกธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

จากการศึกษาสามารถสรุปผลได้ว่า การศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้าน พบว่า 1) ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่าอยู่ในระดับมาก 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง 3) ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง 4) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ พบว่า ศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และนักท่องเที่ยวโตควรได้รับการพัฒนาใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ ศักยภาพทางธรรมชาติ การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและความพร้อมของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพและความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดการสภาพแวดล้อม เนื่องจากนักท่องเที่ยวให้ความเห็นต่อสภาพแวดล้อมมากที่สุด จึงควรมีการจัดการด้านสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นระบบ และไม่กระทบต่อชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว จังหวัดยะลา มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดี แต่จากการวิจัย พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่อยู่ในจังหวัดยะลาและจังหวัดใกล้เคียง นักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดอื่น ๆ ยังมีจำนวนน้อย จึงควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้ มากขึ้น เช่น การใช้ระบบโซเชียลมีเดีย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยาการจัดการที่เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ไว้สำหรับศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณอาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันมีค่ายิ่งขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาที่คอยให้คำแนะนำปรึกษาและเพื่อนร่วมงานทุกคน สิ่งที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลทำให้บทความฉบับนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขอขอบคุณผู้ใช้บริการที่ตอบแบบสอบถามทุก ๆ ท่านที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของบริการให้เป็นที่พึงพอใจของลูกค้าต่อไป และสุดท้ายนี้ขอขอบคุณชุมชนอำเภอธารโตที่ให้ความร่วมมือรวมถึงขอขอบคุณทุกที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ใจ ขอโอกาสนี้

การอ้างอิง

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. (2560). ศักยภาพและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนลำปาง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง.

วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง, 9(2), 1-11.

จุฑามาศ กันตพลธิติมา. (2559). ภาพลักษณ์และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ส่งผลต่อการกลับมาเยือนซ้ำ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ฉบับไม่ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

ทัศนดา เกื้อแสง, อารยา ชินวรโกมล, และเลิศยศ เมื่ออำนาจ. (2557). ศักยภาพของแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ฉบับไม่ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.

นวรรตน์ ไกรพานนท์. (2545). รูปแบบการท่องเที่ยว. สืบค้นจาก http://www.elfhs.ssru.ac.th/itsaree_ti/mod/resource/view.php?id=104

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. สืบค้นจาก http://www.sara-dd.com/index.php?option=com_content&view=article &id =219:sustainable-tourism&catid=25:the-project&Itemid=72

ประชาชาติธุรกิจ. (2561). การท่องเที่ยวใน3จังหวัดชายแดนภาคใต้. สืบค้นจาก <http://www.prachachat.com/>

แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้. (ม.ป.ป.). ปัญหา3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. สืบค้นจาก https://www.osmsouth-border.go.th/news_develop

- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). **การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา:การจัดการบ้านโคกไครใน จังหวัด พังงา** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ฉบับไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, นครศรีธรรมราช.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2548). **ทฤษฎีความพึงพอใจ**. สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER40/DRAWER002/GENERAL /DATA0000/00000268.PDF/>
- รุ่งราตรี อึ้งเจริญ และชวลีย์ ณ กลาง. (2560). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร. **วารสาร วิทยาลัยดุสิตธานี**, 11(1), 133-148.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2559). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)**. สืบค้นจาก http://www.saradd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=220:ecotourism-tourism&catid=25:the-project&Itemid=72
- สำนักงานอุทยานแห่งชาติ. (2558). **องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำทะลุ ตำบลถ้ำทะลุ อำเภอบ้านนิงस्ता จังหวัดยะลา**. สืบค้นจาก https://www.thumtalu.go.th/album_travel/view.php?album_id=7
- สำนักงานสถิติจังหวัดยะลา. (ม.ป.ป.). **การท่องเที่ยวจังหวัดยะลา**. สืบค้นจาก http://yala.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=284&Itemid=588&fbclid=IwAR2kuhpXKp-ULOLEiuQ7_DHEkAR_jdD5yWckiQf6dFARHfK9zFG6-Fxlc-c
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา. (ม.ป.ป.). **ข้อมูลทั่วไปจังหวัดยะลา**. สืบค้นจาก <http://www.yalapao.go.th/2017/main/content.php?page=sub&category=23&id=77&fbclid=IwAR3H9kOFBliaZCt3kvmG9RaFDl4VvY3GOboS732fx57GM0bYMVxT6VoLWtc>
- Maslow A.H. (1987). A Theory of Human Motivation. **The Psychological Review**, 50(4), 370-396.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: New York: Harper & Row.